

POSTANOWIENIE

22 listopada 2024 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Maciej Kowalski

na posiedzeniu niejawnym 22 listopada 2024 r. w Warszawie

w sprawie z powództwa R. G., A. G., S. C., S. K., P. K., S. K., A. K., M. H., M. S., K. F. i A. K.

przeciwko Skarbowi Państwa – P.

o uzgodnienie treści księgi wieczystej z rzeczywistym stanem prawnym,

na skutek skargi kasacyjnej Skarbu Państwa – P.

od wyroku Sądu Okręgowego w Nowym Sączu z 21 grudnia 2022 r., III Ca 271/22,

1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;

2. zasądza od pozwanego Skarbu Państwa – P. na rzecz

powodów: R. G., A. G.,

S. C., S. K., P. K.,

S. K., A. K., M. H., M.

S., K. F., A. K. po 81,82 zł

(osiemdziesiąt jeden złotych i 82 grosze) tytułem zwrotu

kosztów postępowania kasacyjnego.

(a.z.)

UZASADNIENIE

W skardze kasacyjnej wywiedzionej od wyroku Sądu Okręgowego w Nowym Sączu z 21 grudnia 2022 r. pozwany Skarb Państwa – P. wniósł o przyjęcie skargi do rozpoznania na podstawie art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c.

We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący określający siebie zamiennie jako „wnioskodawca” albo „pozwany” wskazał, że istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów mianowicie art. 175 k.c. w zw. z art. 121 pkt 4 k.c. i art. 172 § 1 k.c. w zw. z art. 7 k.c.”, w zakresie odnoszącym się do odmiennie przyjmowanego w judykaturze okresu trwania obiektywnej przeszkody w podejmowaniu przez uprawnionych należących do określonych grup społecznych, w tym społeczności łemkowskiej poddanej akcji przesiedleńczej na Ziemi Zachodnie środków prawnych służących odzyskaniu własności nieruchomości, których skutkiem jest przerwanie biegu terminu zasiedzenia nieruchomości pozostającej we władaniu Skarbu Państwa. Ponadto skarżący podniósł, że rozstrzygnięcie Sądu Okręgowego narusza normę art. 172 § 1 k.c. w zw. z art. 7 k.c. przez ich niewłaściwe zastosowanie i w konsekwencji nieuwzględnienie domniemania prawnego uzyskania przez stronę pozwaną posiadania nieruchomości objętych pozwem w dobrej wierze, a to pomimo nie obalenia tego domniemania przez powodów.

Powodowie w odpowiedzi na skargę kasacyjną wnieśli o odmowę przyjęcia jej do rozpoznania i zasądzenie kosztów postępowania kasacyjnego według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona.

Odnosząc się w pierwszej kolejności do sformułowania wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania oraz jego uzasadnienia stwierdzić należy, że jest on niestaranny i mało precyzyjny. Pomijając że skarżący używa terminologii adekwatnej dla trybu nieprocesowego (określa siebie jako „wnioskodawcę”), to użyte sformułowania wskazują, że uzasadnienie przedmiotowego wniosku odnosi się także do innej – niepowołanej w skardze kasacyjnej przesłanki

przedsądu. W konsekwencji konstrukcja wniosku pozwanego o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania nie może być uznana za prawidłową.

Powołanie się na potrzebę wykładni przepisów budzących poważne wątpliwości (art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c.) wymaga wykazania, że określony przepis prawa, mimo że budzi poważne wątpliwości, nie doczekał się wykładni albo niejednolita wykładnia wywołuje wyraźnie wskazane przez skarżącego rozbieżności w orzecznictwie w odniesieniu do identycznych lub podobnych stanów faktycznych, które należy przytoczyć (zob. m.in. postanowienia SN: z 8 marca 2007 r., II CSK 84/07; z 13 czerwca 2008 r., III CSK 104/08; z 13 października 2023, I CSK 2890/23; z 30 listopada 2023 r., I CSK 5560/22, i z 21 grudnia 2023 r., I CSK 3439/23). Konieczne jest opisanie tych wątpliwości lub rozbieżności, wskazanie argumentów, które prowadzą do rozbieżnych ocen prawnych, a także przedstawienie własnej propozycji interpretacyjnej (zob. np. postanowienia SN: z 8 lipca 2009 r., I CSK 111/09; z 9 listopada 2023 r., I CSK 6588/22).

Skarżący nie wykazał powołanej we wniosku przesłanki w rozumieniu powyżej wyjaśnionym. W uzasadnieniu powołał się na orzeczenia Sądu Najwyższego wskazujące, że zawieszenie wymiaru sprawiedliwości z przyczyn politycznych, prowadzące do zawieszenia biegu terminu zasiedzenia nieruchomości na podstawie art. 121 pkt 4 w związku z art. 175 k.c., może być brane pod uwagę jedynie w czasie istnienia Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej, najpóźniej do lipca 1989 r. oraz na postanowienie Sądu Najwyższego z 12 maja 2017 r., III CSK 60/17, wskazujące na możliwość efektywnego dochodzenia zwrotu nieruchomości od chwili wejścia w życie ustawy z dnia 31 stycznia 1980 r. o Naczelnym Sądzie Administracyjnym oraz o zmianie ustawy - Kodeks postępowania administracyjnego.

Dlatego zdaniem skarżącego, nie można zgodzić się z Sądem Okręgowym, że w odniesieniu do konkretnej kategorii roszczeń przysługujących osobom pochodzenia łemkowskiego w PRL istniała lub ukształtowała się powszechna praktyka stosowania obowiązujących przepisów, nie dająca szans uzyskania po dniu 1 września 1980 r. korzystnego dla uprawnionego orzeczenia Naczelnego Sądu Administracyjnego.

Odnosząc się do powyższej argumentacji należy wskazać, że za utrwalony w orzecznictwie Sądu Najwyższego należy uznać pogląd, że zasiedzenie nieruchomości przez Skarb Państwa przed 1989 r. nie biegło, jeżeli właściciel nie mógł skutecznie dochodzić wydania nieruchomości w związku z niezależnym od niego, wywołanym uwarunkowaniami politycznymi, obiektywnym stanem o powszechnym zasięgu oddziaływania, porównywalnym ze stanem siły wyższej (zawieszenia wymiaru sprawiedliwości), uniemożliwiającym uprawnionemu efektywne dochodzenie swych roszczeń przed sądem lub innym organem i w konsekwencji powodującym zawieszenie biegu przedawnienia oraz zasiedzenia (zob. uchwałę całej Izby Cywilnej SN z 26 października 2007 r., III CZP 30/07, OSNC 2008, nr 5, poz. 43, uchwałę SN z 11 października 1996 r., III CZP 76/96, OSNC 1997, nr 2, poz. 16, a także postanowienie SN z 9 maja 2003 r., V CK 24/03, i powołane tam orzecznictwo, oraz postanowienia SN z 29 kwietnia 2010 r., IV CSK 474/09, i z 9 lutego 2012 r., III CSK 160/11).

W judykaturze Sądu Najwyższego wyjaśniono również, że stwierdzenie takiego stanu musi się opierać na ocenie indywidualnej sytuacji właściciela, w tym jego przynależności do grupy osób dyskryminowanych lub represjonowanych z przyczyn polityczno-ustrojowych i ówczesnej powszechnej praktyki stosowania prawa niezapewniającej tym osobom realnych możliwości uzyskania korzystnego rozstrzygnięcia (np. postanowienia SN: z 31 sierpnia 2018 r., I CSK 302/18; z 17 stycznia 2019 r., IV CSK 535/17; z 17 stycznia 2019 r., IV CSK 537/17, OSNC-ZD 2020, nr A, poz. 15; z 18 listopada 2021 r., II CSKP 116/21).

W odniesieniu do przypadków, w których do odzyskania od Skarbu Państwa nieruchomości przez byłego właściciela lub jego następców prawnych konieczne było wyeliminowanie z obrotu prawnego ostatecznej decyzji orzekającej o przejściu własności nieruchomości na Skarb Państwa lub stwierdzenie decyzją administracyjną, że dana nieruchomość nie podlegała działaniu aktu normatywnego przewidującego nacjonalizację ex lege, w orzecznictwie przyjmowany jest pogląd, że stan powodujący zawieszenie biegu terminu zasiedzenia na podstawie art. 121 pkt 4 k.c. lub jego wcześniejszych odpowiedników, istniał w zasadzie do 31 sierpnia 1980 r., tj. do dnia poprzedzającego dzień, w którym otworzyła się możliwość sądowej kontroli decyzji administracyjnych, wskutek powstania sądownictwa

administracyjnego (zob. np. postanowienia SN z 31 sierpnia 2018 r., I CSK 302/18, i z 29 lipca 2021 r., IV CSKP 64/21, i tam powoływane orzecznictwo). Także w tych sprawach zastrzega się, że decydujące są każdorazowo okoliczności konkretnego przypadku, w związku z czym nie można wykluczyć stwierdzenia późniejszej od dnia ustanowienia sądownictwa administracyjnego końcowej daty istnienia takiego stanu, a nawet uznania za tę datę dopiero 4 czerwca 1989 r. (postanowienia SN z 17 stycznia 2019 r., IV CSK 535/17, i z 7 czerwca 2019 r., I CSK 741/18).

Powyższe oznacza to, że przedstawiony przez skarżącego problem został wyjaśniony w orzecznictwie, w związku z czym nie została spełniona przesłanka z art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. Skarga mogła zostać oparta na innej przesłance w ramach przesądu, ale Sąd Najwyższy nie ma kompetencji dokonywania modyfikacji w tym zakresie.

Niezależnie od powyższego należy zauważyć, że z ustaleń faktycznych Sądu *meriti* wynika, że działki, których dotyczyło żądanie pozwu znalazły się w posiadaniu L. od 23 sierpnia 1947 r. bez wydania decyzji administracyjnej o przejęciu nieruchomości. Decyzje Prezydium Powiatowej Rady Narodowej w G. z 24 maja 1956 r. i z 24 grudnia 1970 r. nic nie zmieniły w zakresie władania nimi przez Skarb Państwa, i nie tworzyły nowego stan własności. Grunty te były już bowiem wcześniej własnością Skarbu Państwa na podstawie decyzji Prezydium Powiatowej Rady Narodowej w G. z dnia 2 listopada 1954 r. wydanej na podstawie dekretu z dnia 27 lipca 1949 r. o przejęciu na własność Państwa nie pozostających w faktycznym władaniu właścicieli nieruchomości ziemskich, położonych w niektórych powiatach województwa białostockiego, lubelskiego, rzeszowskiego i krakowskiego. Wobec powyższego twierdzeń wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania, z których wynika, że w sprawie nie doszło do obalenia domniemania prawnego uzyskania przez stronę pozwaną posiadania nieruchomości objętych pozwem w dobrej wierze nie można uznać za oczywiście uzasadnione.

W sprawie nie zachodzi także nieważność postępowania, którą Sąd Najwyższy bierze pod rozwagę - w granicach zaskarżenia - z urzędu (art. 398¹³ § 1 k.p.c.).

Z tych względów, na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c., Sąd Najwyższy orzekł, jak w sentencji.

O kosztach postępowania kasacyjnego orzeczono na podstawie art. 98 § 1 i 3 w zw. z art. 99 w zw. z art. 108 § 1 w zw. z art. 398²¹ w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. przy uwzględnieniu § 5 pkt 8 w zw. z § 2 pkt 5 w zw. z § 10 ust. 4 pkt 2 oraz § 20 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych.

(a.z.)

[a.ł]